

АКТУАЛЬНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЛІТНІХ ШКОЛАХ

Богдан Сиванич

В статті розглянуто специфіку літніх шкіл як особливої форми навчання мови як іноземної, описано їхні переваги та недоліки. На основі досвіду проведення літніх шкіл україністики «Крок до України» представлено основні форми та методи навчання мови, їх проблематику та ефективність.

Ключові слова: мовна літня школа, українська мова як іноземна, мовленнєва діяльність, методи навчання мови

The article deals with the specificity of summer schools as a special form of teaching language as a foreign one, describes their advantages and disadvantages. The main forms and methods of teaching languages, their perspective and effectiveness based on the experience of the summer schools of Ukrainian studies «Step to Ukraine» are presented.

Keywords: language summer school, Ukrainian as a foreign language, language activities, language teaching methods

В сучасну епоху зростання мобільності населення, збільшення кількості контактів між представниками різних народів важливим є питання опанування нових мов у стислі терміни.

Водночас, все більше людей проживає за межами історичного ареалу своєї мовної спільноти, тому для них поруч із вивченням мови середовища, в якому вони проживають, постає також питання вивчення рідної мови як важливого фактору збереження національної ідентичності.

Слід також пам'ятати, що вивчення мови тісно пов'язане із вивчення культури. Кожна мова є невіддільною від національної культури, адже саме вона лежить в основі її змістової сторони.

Однією з популярних у світі форм навчання мови, яка одночасно дозволяє досягнути помітного прогресу у вивченні мови та пізнати деякі особливості національної культури у стислі терміни, є мовні літні школи.

За змістом літня школа є короткотривалим навчальним табором, на якому пріоритет віддається вивченню мови, пізнанню культури та сучасного життя народу, який розмовляє цією мовою.

Проаналізувавши наявні приклади українських і зарубіжних мовних літніх шкіл, бачимо, що тривалість такої школи може коливатися від 2 до 6 тижнів [2, 3, 4, 5].

Мовна літня школа як форма навчання мови має свою специфіку, яку необхідно враховувати при плануванні програми, складанні завдань та виборі методик.

Оскільки літні школи, як правило, припадають на період відпусток, вони є хорошою можливістю вивчати мову для людей, які впродовж року зайняті своєю основною роботою, яка переважно є далекою від філології. Іншою важливою рисою літньої школи у порівнянні із іншими формами навчання є те, що у літніх школах навчання поєднується з відпочинком.

В цілому, літні школи більше спрямовані на вдосконалення знань. Як показує практика літніх шкіл україністики «Крок до України», більшість учасників цих літніх шкіл вже мали попередній досвід вивчення української мови. Однак культурна складова літніх шкіл робить їх привабливою і для людей, які вперше починають вивчати мову.

Мовна літня школа як форма навчання має ряд переваг, серед яких головна – це занурення в мовне середовище, адже відомо, що найшвидше мова засвоюється в живому мовному середовищі, коли людина щодня чує мову на вулиці, у транспорті, читає вивіски, вирішує нескладні ситуації.

Крім того, перебування у літній школі дає людям змогу відкласти на деякий час всі свої справи і зосередитися на вивченні мови.

Очевидною перевагою є те, що практично кожен учасник, який виконав програму літньої школи, по її завершенні бачить результат – покращення рівня володіння мовою.

Серед основних недоліків літньої школи, очевидно, найбільшим є різна мотивація студентів, які навчаються. Зазвичай, для частини учасників літньої школи відпочинок є пріоритетом перед навчанням. Це може створювати труднощі для викладача і роботи в групі.

Варто також згадати фрагментарність отриманих знань з мови, адже зважаючи на короткий термін тривалості школи, основні відомості необхідні для конкретного рівня неможливо подати в комплексі, як правило, під час навчання зосереджуються на важливих моментах.

З огляду на обмеженість в часі та різнорідний підбір людей, основним завданням літньої школи є запропонувати велику кількість можливостей, з яких кожен зможе обрати для себе найцікавішу і найкориснішу.

Важливою передумовою успішної літньої школи є підготовка завдань і вибір методик відповідно до категорій людей, які зацікавлені у вивченні мови.

Враховуючи досвід Міжнародного інституту освіти культури та зв'язків з діаспорою, який з 2011 року проводить Літні школи україністики «Крок до України», основною категорією учасників, зацікавлених у вивченні української мови, є представники української діаспори – серед всіх учасників представників української діаспори було більше половини.¹ [2]

Такі студенти, як правило, добре розуміють українську мову, більшість з них може нею висловлюватися, однак можуть бути проблеми із граматикою та орфографією, а також впливом окремих діалектів. Для цієї категорії людей дуже важливе саме занурення у мовне середовище.

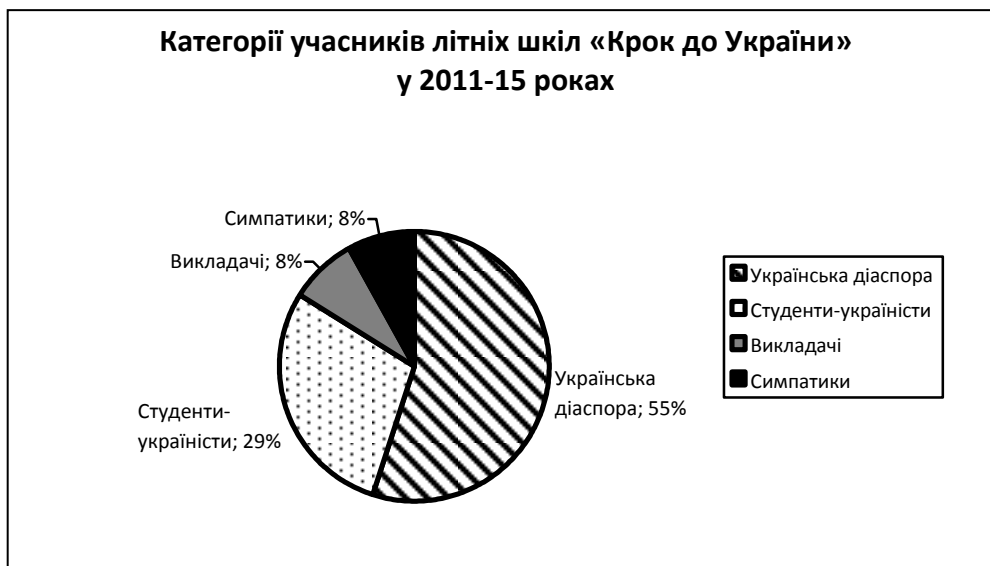
Друге місце із результатом близько тридцяти відсотків займають студенти-україністи із сусідніх країн – Польщі, Чехії, Словаччини, Хорватії, Болгарії, Сербії. Для них головним є застосування на практиці своїх знань, здобутих під час навчання в університетах.

Також у літніх школах брала участь невелика кількість викладачів української мови. Серед їхніх зацікавлень основними є методика викладання, навчальні ресурси.

Окрему групу складають люди із різними інтересами, яких можна назвати симпатиками України. Як правило, це люди які приїхали в Україну у зв'язку з роботою або сімейними обставинами. Для них пріоритетом є вивчення саме української мови. З українською культурою, вони, як правило, вже добре знайомі.

Для ефективної роботи літньої школи слід організувати поділ на групи відповідно до мовного рівня. Це можна зробити за допомогою тесту на початку школи. При цьому дуже важливо також перевірити говоріння, адже особи українського походження можуть не знати української граматики чи навіть орфографії, але при цьому їхній рівень буде вищим від початкового.

¹ Враховано студентів, які взяли участь у літніх школах україністики у Львові і не враховано учасників шкіл для української діаспори у Казахстані.

У літній школі «Крок до України» інтенсивний курс української мови триває чотири години на день. Ще дві години студенти мають заняття з лінгвокраїнознавства. У вихідні дні, як правило, відбуваються навчальні екскурсії Україною, а також студенти мають час для самостійного навчання та пізнання міста.

На заняттях з української мови викладачі школи «Крок до України» намагаються спланувати заняття так, щоб протягом дня рівномірно розподілити завдання відповідно до основних типів мовленнєвої діяльності – слухання, читання, говоріння, писання.

Для початкового рівня використовуються методи та форми роботи, які активізують мовленнєву діяльність і стимулюють говоріння. Перевага надається роботі в парах чи групах, відтворенню практичних ситуацій, побудові діалогів, роботі з карточками, навчальним іграм.

На середньому рівні студенти вивчають широкий вибір комунікативних тем, аналізують аудіо- та відеозаписи, що дає їм змогу вільно почувати себе в україномовному середовищі.

На високому рівні студенти розглядають складні випадки української граматики та правопису, знайомляться з соціальною та територіальною диференціацією мови, багато часу приділяється дискусії, аргументації, виступам, культурі мови, мовленнєвому етикету.

На заняттях з лінгвокраїнознавства проводяться майстер-класи народних ремесел (наприклад, виготовлення ляльки-мотанки, петриківський розпис, пряники-юрашки), майстер-класи з традиційної культури (наприклад, українські танці, гра на бандурі, колискові, вечорниці). Це дає змогу студентам опанувати не лише нові практичні знання, а й збагатити словниковий запас, поспілкуватися з майстрами.

Також необхідним елементом занять з лінгвокраїнознавства є не лише показати надбання культури, а й познайомити студентів зі сучасним життям народу. З цією метою в програмі літньої школи «Крок до України» обов'язково є заходи, які знайомлять із сучасним життям – зустрічі з відомими людьми, відвідання галереї, виставок, перегляд сучасного кіно, виїзні мандрівки Україною.

Важливе значення має інтеграція студентів в україномовне середовище. З цією метою студенти здійснюють самостійну роботу над індивідуальними проектами, метою яких є дослідити якийсь аспект сучасного життя. Ця форма роботи передбачає самостійну роботу, інтерв'ю, опитування. Також намагаємося залучати студентів до актуальних культурних подій – презентацій, фестивалів, флешмобів.

В цілому, літня школа як форма навчання має ряд суттєвих переваг, які дають багато можливостей швидко і якісно вивчити мову. Добре спланована програма літньої школи сприяє розвитку мовних навичок студентів і подальшому зацікавленню у вивченні мови, свідченням чого є те, що деякі студенти повертаються до школи, щоб пройти курс вдруге, а навіть і втретє.

Література:

1. Левченко Т. Мова і духовність нації// Українська мова і література в школі. – 2003. – № 5. – С. 67.
2. Літня школа «Крок до України» - [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://miok.lviv.ua/?cat=111>.
3. View Top Summer Courses in Europe 2017 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.academiccourses.com/Summer-courses/Europe/>.
4. <http://summer-school.com.ua/>.
5. <http://ss.ucu.edu.ua/>.